

Entrevista

Klaus Händl: «Necessito literatura per sobreviure»

Esteve Soler

Klaus Händl no és una persona normal. Només cal mirar-lo als ulls per adonar-se'n. La seva mirada, complexa i innocent, revela tota la sensibilitat extrema de la seva escriptura, mentre que la seva actitud infantil fa que et preguntis d'on prové la temible obscuritat d'obres com *Un lloc de fosca atracció* i *Així neixen els llacs*.

No és una persona normal, perquè escriu amb un talent extraordinari que l'ha convertit en un dels intel·lectuals amb major projecció de la cultura germànica actual, tal com demostra constantment en diferents facetes, com ara la direcció, la dramaturgia o la interpretació, tant en el teatre com en el cinema.

Vam aprofitar la seva visita a Barcelona amb motiu de l'estrena de *Salvages*, dirigida per Thomas Sauerteig, per fer-li una entrevista ràpida però còmplice després de la funció. La lucidesa d'algunes de les respostes dóna sentit a la brillantor de les seves creacions.

El teu treball amb el llenguatge és magistral, especialment a *Salvages*. Et plantejges premeditadament la construcció de l'obra abans de començar a escriure?

Vaig procurar desenvolupar un llenguatge específic per a una família. Totes les famílies comparteixen la seva manera específica de comunicar-se, a través de secrets, rituals, petites bro-

mes... Vaig començar a escriure l'obra sense tenir-ho present i, quan ja en tenia escrita una part, vaig treballar específicament aquest aspecte, desenvolupant-lo cada cop més, reescrivint el text. Llavors vaig trobar les lleis específiques d'aquest text, que són diferents de les de qualsevol altre. Crec que la clau del llenguatge de l'obra té a veure amb el fet que els personatges sempre s'estan amagant, diuen coses només per poder-ne ocultar d'altres.

Per a *Salvatges* et vas inspirar en una obra escultòrica de Gregor Schneider que va guanyar el gran premi de la Biennial d'Art de Venècia. Com se't va acudir utilitzar-la?
Vaig veure un film sobre l'obra i vaig buscar-ne més informació a través de llibres i catàlegs. Em va impactar. Schneider demostra que allò que entenem com a protecció és impossible. Va construir una casa en què les parets es van movent i els espais no poden transmetre a ningú la sensació que està protegit, tanmateix sí que et poden empresonar. Crec que amb el llenguatge podem edificar una construcció imaginària, creant murs, forats, espais comuns per compartir...

Específicament, com es tradueix un cos físic a una narració?

El ritme és essencial. Si escoltes música, pots percebre-hi una arquitectura en l'interior. Si escoltes una simfonia, pots traduir-la com una catedral o un paratge natural, o el retrat d'una ànima... Quan penso en una obra, tinc al cap la seva estructura, la seva arquitectura, des de l'inici. En el cas de *Salvatges*, aquesta estructura és com un cargol de rosca acabat en punxa, i va de fora cap endins. Es tracta d'un gran cercle que es va fent petit a mesura que hi anem fent voltes, fins que arriba al centre i desapareix. Al principi hi ha l'atmosfera de la gran ciutat fantasma, després apareix en petit la família, fins que arribem a les taques blanques, que indiquen la desaparició d'una espècie. A la meua darrera obra, *Por i tremolor*, he fet servir la mateixa estructura, però de manera inversa. Es tracta d'un cargol que va d'endins cap a enfora. Partim d'una parella que és expulsada de casa seva i que ha de viure al carrer.

Vaig poder escoltar la lectura dramatitzada de *Salvatges* aquest darrer estiu al festival de La Mousson

d'Été i la gent va riure de principi a fi, de manera entusiasta. Em consta que no és la reacció que sempre obté el text. Imaginaves alguna resposta específica del públic quan escrivies l'obra?

Jo crec que en les coses que escric hi ha humor pel component d'absurd que hi incloc. I per tant em sembla normal que la gent pugui riure, però mai em plantejo si el públic ha de riure o no. He vist muntatges molt diferents de l'obra i crec que tots són vàlids. Tant els que utilitzen l'horror com els que es decanten per l'humor o l'estupefacció.

***Salvatges* està carregada de culpa, ressentiment i por... I com en la resta dels teus textos, hi ha una creixent impossibilitat de comunicació. Creus que pot existir una comunicació total entre les persones o estem condemnats eternament a intentar assolir-la sense èxit?**

Segurament és una situació que no té lloc gaire sovint, però, de manera esporàdica, en la vida real, ens trobem amb moments de veritat molt intensos. Quan tenen lloc l'amor o l'odi de manera extrema, per exemple. Són moments molt divertits.

Aquesta incomunicació ofuscada em recorda les obres de Kafka. Es pot intuir un gran afany per la literatura rere la teva escriptura.

Sí, és cert. Em sento molt proper a Kafka, Juan Carlos Onetti, Juan Rulfo... Necessito literatura per sobreviure. Beckett, Koltès... El meu país és Àustria, on la més gran dramaturga viva és Elfriede Jelinek, que ha portat el llenguatge més enllà de les paraules.

Com a actor vas treballar en el rodatge de 71 fragments d'una cronologia de *l'atzar*, de Michael Haneke, probablement el cineasta europeu més aclamat del moment, per *La cinta blanca*. Com va ser l'experiència? Què et sembla el seu cinema?

Era molt amable amb els intèrprets i molt exigent amb els tècnics. Volia treballar amb ell perquè havia vist les seves anteriors pel·lícules i m'encantaven. Fa un cinema minoritari, però, curiosament, ha assolit un ressò extraordinari després de treballar amb estrelles del cinema francès. És un cineasta molt exigent, molt fidel a ell mateix, que, gràcies a Déu, no

es deixa influenciar per la televisió o per les productores més poderoses. És molt intel·ligent, li agrada mantenir els actors tota l'estona en un estat d'ànim alegre i divertit. Va ser una experiència curta, però vam riure molt.

En les teves obres hi ha una obsessió per mostrar el costat obscur de la teva terra, el Tirol, que normalment la gent acostuma a relacionar amb la pau i la calma.

És cert, però no ho faig només amb el Tirol. Per exemple, quan estic prenent un cafè aquí a Barcelona no puc evitar fixar-me en les persones que em rodegen i intento analitzar-les, veure quins són els terrors d'aquesta societat, tot plegat mentre fan una xocolata o es fumen una cigarreta. En el fons crec que la meva idea de llar, el lloc al qual pertanyo, no és una nació concreta, sinó els meus amics. El nacionalisme m'horroritza. La meva llar són aquells amb qui comparteixo la vida i el meu punt de vista.

Haneke ha criticat sovint la fredor emocional del austríacs i aquesta és una idea determinant a les teves

obres *Anhelo els Alps i Així neixen els llacs*. Sou freds fins al punt que resulta problemàtic?

I tant! És un problema gravíssim. És horrible i comporta molt i molt de patiment. Has de pensar que la gent no es mira a la cara pel carrer.

També és un tema habitual d'*El-friede Jelinek*.

La seva obra em va ajudar a sobreviure. Sé que la seva mare va morir molt i molt vella, amb noranta anys o més, i em fa sentir millor, perquè sé que ella també pot arribar a la mateixa edat. No podria viure a Àustria sense la perspectiva de Jelinek. El que fa com a escriptora és increïble. Sembla que hagi arribat al seu màxim nivell d'escriptura i, malgrat tot, segueix esperant-se una vegada i una altra.

*Esteve Soler
és dramaturg.*